

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 9

БЕОГРАД, 26. ФЕБРУАР 1938.

ГОДИНА X

Садржај:

Zanatlijska kreditna banka a. d., Beograd
Mesarska banka, Beograd

ZANATLIJSKA KREDITNA BANKA A. D., BEOGRAD

Imali smo već priliku da naglasimo da i Zanatlijska kreditna banka iz Beograda spada u red onog relativno malog broja srednjih i manjih novčanih zavoda, koji su sjajno prošli kroz sve teškoće s kojima se poslednjih godina naše bankarstvo moralo da bori. Uprava ove banke nalazi se u rukama vrlo sposobnih i umešnih bankara, koji su umeli da plasiraju poverena im sredstva sigurno i likvidno. Jedan dalji razlog zbog koga je Banka poslednjih godina mogla da pokaže veliku otpornu snagu je taj što je ona i pre bankarske krize radila pretežno sopstvenim sredstvima. U 1930 odnos između njenih sopstvenih i tuđih sredstava bio je kao 3 prema 2. U prvim godinama naše bankarske krize i ovde je bilo izvesnog odliva uloga, ali su se ulagači brzo primirili uvidevši da se njihovim novcem obazrivo rukuje. Od 1933 na dalje ulogi pokazuju tendenciju porasta. Oni su prošle godine opet nešto smanjeni, ali su prema 1934 još uvek za oko 58% veći.

U pogledu poslovanja Zanatlijske kreditne banke u prošloj godini njena uprava naglašava u svom izveštaju da je priroda bančinog rada ostala ista kao i ranijih godina i da se sastojala u primanju uloga na štednju i u davanju zajmova na menice i na zaloge hartija od vrednosti i dragocenosti. Prilike za rad u toku 1937 bile su povoljnije, nego u 1936 i nekoliko prethodnih godina. »Bančini dužnici po svima zajmovima odgovarali su svojim obavezama vrlo dobro. Protesta je bilo vrlo malo, a utuživanja rdavih platiša još manje«.

Bančin obrtni kapital, koji je pre bankarske krize, krajem 1930, iznosio 11,8 miliona i koji je zatim do kraja 1934 bio pao na 10,5 miliona, u 1936 je dostigao rekordnu visinu od 13,1 miliona dinara. U drugoj polovini prošle godine dolazi ovde do znatnog sužavanja poslovnog volumena i do smanjenja obrtnog kapitala za oko 27% na 9,57 miliona. Međutim, to ne treba da zabrinjuje. Ovo smanjenje je prolazno, a izazvano je jednom naročitom okolnošću. Naime, Zanatlijska kreditna banka učinila je u prošloj godini ponudu za kupovinu Fabrike špiritusa J. F. Všetehka a. d. koja je pod stečajem.

U dobrim rukama to može da bude vrlo rentabilan posao. Zbog toga se je bančina uprava postarala da blagovremeno pripremi potrebna sredstva. Pre svega je prodato bančino imanje u Knez Mihajlovoj ulici br. 16. U vezi s tim smanjen je i bančin dug kod Državne hipotekarne banke za 1,22 miliona. Vraćen je i najveći deo reeskonta koji krajem 1937 iznosi samo 336 hiljada prema 2,64 miliona u 1936. S druge strane se drži u rezervi i znatno veća svota gotovog novca nego što bi to trebalo za obavljanje redovnih poslova. Dok je gotovina u 1936 iznosila samo 400 hiljada, krajem 1937 ona dostiže 1,78 miliona. Time bi se mogli platiti gotovo svi ulogi kao i ostatak reeskontnog kredita. Inače, kupovinom pomenute fabrike ne bi se ni najmanje imobilizirala tuđa sredstva. Kao što je već spomenuto, Banka radi uglavnom sa sopstvenim sredstvima, pa je obezbeđena od svakog iznenadenja. Krajem 1937 sopstvena sredstva prema tuđima stoje kao 3 prema 1.

Ako posmatramo aktivu, vidimo da je, pored smanjenja računa nepokretnosti sa 5,58 miliona u 1936 na 1,09 miliona u 1937, došlo i do izvesne preorijentacije kod podeljivanja kredita. Dok su se zajmovi po menicama povećali, dotle su se oni po zalozama hartija od vrednosti i dragocenosti znatno smanjili. Očigledno je da bančina uprava ide za tim da sasvim ukine zajmove na zaloge. Inače, treba podvući da su zajmovi po menicama, koji iznose 4,12 mil. din., sa preko 90% pokriveni intabulacijama i drugim realnim pokrićima. Krajem 1937 u bilansu se po prvi put javljaju i aktivni tekući računi (sa iznosom od 227 hilj. din.). Hartije od vrednosti iznose nešto preko 1 milion dinara. U odnosu na prethodnu godinu povećane su za 72 hilj., uglavnom zbog dobitka na kursnoj razlici.

Račun izravnanja

Aktiva	1934	1935	1936	1937
	u hiljadama dinara			
Gotovina	422	671	401	1.782
Menice	2.579	3.214	3.749	4.127
Tekući računi	—	—	—	227
Zajmovi na zaloge	2.845	2.667	2.367	1.258
Nepokretnosti	3.574	3.574	5.577	1.098
Nameštaj	75	70	64	59
Hartije od vredn.	366	228	245	274
Hartije rez. fonda	642	700	691	734
Razna aktiva	8	11	5	7
Pasiva				
Glavnica	5.000	5.000	5.000	5.000
Fondovi	1.766	1.867	1.874	2.067
Ulozi	976	1.330	1.678	1.541
Reeskont	1.610	1.934	2.644	336
Drž. hip. banka	632	605	1.420	196
Prenosna kamata	89	90	85	80
Razna pasiva	6	17	107	54
Tantijema	51	43	43	42
Dividenda	250	250	250	250
Zbir bilansa	17.517	19.576	21.678	17.892
Obrtni kapital	10.511	11.136	13.100	9.566

Račun gubitka i dobitka

Rashodi	1934	1935	1936	1937
	u hiljadama dinara			
Kamata	247	180	271	266
Troškovi	590	587	557	538
Otpis nameštaja	8	8	7	6
Otpis nenapl. potraž.	303	340	78	13
Otpis kod prod. imanja	—	—	—	109
Čista dobit	338	329	329	325

Prihodi				
Oporez. prih. 1933/34	—	228	—	—
Kamate i proviz.	745	739	769	679
Od nepokr. imanja	373	316	414	535
Razni prihodi	65	—	—	—
Od hartija od vredn.	55	27	20	15
Kursna razl. hartija	248	85	—	—
Napl. otpis. potraž.	—	50	39	28
Zbir prihoda-rashoda	1.487	1.445	1.242	1.257

Zbir prihoda ne pokazuje znatnije promene u odnosu na prethodnu godinu. Međutim prihodi od kamate i provizija su za 90 hilj. din. manji nego u 1936. To je u vezi sa već spomenutim držanjem veće rezerve gotovog novca. To je s druge strane više nego kompenzirano povećanjem prihoda od nepokretnih imanja, koji iznose 535 hilj. prema 414 hilj. u prethodnoj godini. Na strani rashoda vidimo da se prilikom prodaje nepokretnog imanja javio jedan gubitak od 109 hilj. Ali su otpisi nenaplativih potraživanja za 65 hilj. manji, a reducirani su i svi izdaci (pasivna kamata i troškovi). Blagodareći tome, 1937 je mogla da bude zaključena sa gotovo jednakim čistim dobitkom kao i tri prethodne godine. On je ovako podeljen: rezervnom fondu 32 hilj., tantijema 42 hilj. i za 5% dividendu 250 hilj. dinara.

U upravi se nalaze gospoda: Radomir Milačević, (pretsednik), Oto Lorenc, Velizar Barić, Krsman D. Vitorović, Dušan Stojadinović i Tadija V. Ilić. U nadzornom odboru su g.g.: Isidor D. Vitorović (pretsednik), Borislav B. Todorović i Sreten Milačević. Direktor je g. Tadija V. Ilić.

MESARSKA BANKA, BEOGRAD

Mesarska banka osnovana je 1905 godine. Dva su motiva koji su doprineli njenoj pojavi: nepovoljno stanje mesarskih kredita u predratnom Beogradu i tadašnja trgovinsko-politička situacija Srbije. Mesarska banka kreditira i danas svoje esnaflije i potpomaže izvoz stoke i stočnih proizvoda, iako su se u međuvremenu prilike iz osnova promenile. Međutim, taj posao je i danas neobično težak i delikatan i zahteva mnogo veću predostrožnost, nego što je to slučaj kod redovnog bankarskog posla. Mesarska banka ga obavlja sa mnogo razumevanja i uspeha već pune 33 godine. U toku 1937 ona je, verna svom prvobitnom zadatku, pored kreditiranja beogradskih mesara, finansirala i izvoz žive i zaklane stoke naročito za Austriju, Čehoslovačku i Nemačku. Posle ukidanja sankcija ona je opet važan činilac i u našem izvozu stoke za Italiju. Inače, u prošloj godini bančino poslovanje je bilo znatno življe nego u 1936.

Zahvaljujući svome bogatom iskustvu, dugogodišnjoj praksi kao i svojim odličnim vezama u inostranstvu i stručnim organima u zemlji, Mesarska banka je u stanju da svojim komitentima, pored finansijske potpore, učini i svaku drugu stručnu posredničku uslugu. Kako su, zatim, i njeni uslovi pri posredovanju kod izvoza srazmerno vrlo povoljni, razumljivo je da se je opet znatno povećao broj izvoznika koji su joj se obraćali za posredovanje. U vezi s tim banka je u toku prošle godine pristupila vrlo obimnom proširenju svog poslovnog volumena. Inače, treba podvući da je bančina uprava ulazeći u poslove i dalje postupala s uobičajenom velikom oprežnošću.

Aktiva	1934	1935	1936	1937
	u hiljadama dinara			
Gotovina	1.424	216	1.230	290
Menice	2.847	2.974	2.943	3.954
Lombard	5	4	10	69
Tekući računi	6.969	9.103	3.961	11.733

Hart. od vredn.	2.214	2.659	2.859	3.140
Nepokretnosti	153	112	2.221	2.200
Nameštaj	21	21	21	21

Pasiva

Glavnica	5.000	5.000	5.000	5.000
Fondovi	1.536	1.716	1.887	2.228
Ulozi	3.583	3.767	4.162	4.289
Tekući računi	1.981	1.316	1.688	3.957
Reeskont	992	2.643	—	5.336
Razna pasiva	58	41	36	9
Tantijema	84	105	72	88
Dividenda	400	500	400	500
Garancije, kaucije	26.173	28.531	27.086	31.700
Obrtni kapital	13.634	15.088	13.245	21.407

Rashodi

Kamata	330	236	181	279
Troškovi	583	686	662	730
Dobitak	560	699	482	588

Prihodi

Kamata	890	821	727	780
Provizija	207	193	386	284
Od nepokretnosti	88	40	54	313
Od efekata	183	549	65	71
Vanredni	105	18	93	149
Zbir prihoda	1.473	1.621	1.325	1.597

Dok smo 1936 mogli okarakterisati kao godinu u kojoj je ovde bilo došlo do izvesne stagnacije u poslovima, dotle se 1937 može ubrojiti u godine najснаžnijeg poleta. To nam pokazuje i kretanje bančinog obrtnog kapitala, koji je krajem prošle godine sa 21,4 miliona bio za preko 60% veći nego u 1936. Nova sredstva su pribavljena u prvom redu putem reeskonta, koji se u bilansu za 1936 nije više ni javljao, dok je krajem 1937 iskazan sa 5,33 miliona. U odnosu na prethodnu godinu povećan je i račun pasivnih tekućih računa za 2,27 miliona. Najzad, treba spomenuti da je bilo u porastu i stanje uloga. To nam pokazuje da i ulagači imaju puno poverenje u bančino poslovanje.

Najveći deo novih sredstava upotrebljen je za davanje kredita po tekućim računima, koji su porasli za 7,77 miliona, sa 3,96 mil. u 1936 na 11,73 miliona krajem 1937. Tu se u stvari radi prvenstveno o kreditima na osnovu zaloge robnih dokumenata. Taj posao se pokazao i siguran i likvidan. I eskont je povećan za 1 milion dinara, na 3,95 miliona. Račun hartija od vrednosti je bilansiran sa 3,14 miliona i veći je za 280 hilj. nego u 1936, uglavnom zbog porasta kurseva. Odnosni dobitak unet je neposredno u fondove.

Zbir prihoda iznosi 1,59 miliona prema 1,32 miliona dinara u prethodnoj godini. Prihodi od provizija su nešto opali, ali su svi ostali prihodi u porastu. Razume se da su s obzirom na znatno proširenje poslovnog volumena morali da porastu i rashodi. Čista dobit je ipak za oko 100 hiljada veća. Za 10% dividendu (prema 8% u 1936) upotrebljeno je 500 hiljada, a za tantijemu 88 hiljada dinara.

U upravi su g.g.: Demča Stojanović (pretsednik), Branko Starčević (potpretsednik), Rada V. Lukić, Momir Bojović, Bora Kostić, Krsta Ginović i Mihajlo Stefanović. U nadzornom odboru se nalaze gospoda: Jaksim K. Vuković (pretsednik), Đorđe Popara (potpretsednik), Nastas Savić i Spira C. Petrović. Direktor banke je g. Budimir N. Pejović.